
Frontfaget har havarert

AKTUELT I FORENINGEN

MARIT HERMANSEN

marit.hermansen@legeforeningen.no

President

Helsearbeidere som har stått i svette smittefrakker, utsatt ferie og jobbet doble vakter har blitt møtt med frontfaget som et absolutt tak i årets lønnsforhandlinger.

Frontfagsmodellen innebærer at konkurranseutsatt sektor forhandler først og danner en norm for lønnsveksten ellers i økonomien. Det skal sikre at lønnsveksten i økonomien er på et nivå som konkurranseutsatt sektor kan leve med. I en lang periode har de kollektive lønnsforhandlingene hatt frontfaget som norm for lønnsoppgjørene for de ulike lønsmottaker-gruppene. Som en balansert modell, har det tjent oss godt.

Akademikerne og Legeforeningen mener, i tråd med modellen, at frontfaget ikke må virke hemmende på enkeltvirksomheters behov for lønnsdannelse. Den skal være en norm over tid på nasjonalt nivå – ikke fasit i hvert oppgjør for den enkelte arbeidstakergruppe i det enkelte tariffområdet og i den enkelte virksomhet. Akademikernes politikk med lokale forhandlinger, forutsetter at det er reelle forhandlinger ut fra virksomhetenes behov. Gode resultater skal naturligvis gi rom for større lønnsøkning.

I NOU fra 2013 om lønnsdannelse, står det at det er bred oppslutning om frontfagsmodellen, men at de som forhandler frontfaget, kan oppleve at det er et gulv; De som forhandler etterpå, vil ha mer enn den framforhandlede prosenten. De siste årene er opplevelsen annerledes. I flere oppgjør har arbeidstakersiden i offentlig sektor sett behov for lønnsøkning ut over frontfaget, men frontfaget har vært som et ugjennomtrengelig tak over forhandlingene. I år er det imidlertid ikke slik overalt.

Vi husker godt hvordan NHO med stort alvor i fjor høst manet til disiplin i rekkene. Pandemien hadde ført konkurranseutsatt industri til bristepunktet og alt utover prisvekst ble omtalt som uforsvarlig. Tallet var 1,7. Men virkeligheten viste seg annerledes. Da det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene i februar kom med sine foreløpige anslag over fjorårets oppgjør, viste det seg at privat sektor havnet godt over frontfaget, mens offentlig sektor lå pent i folden. Helsearbeiderne har stått i svette smittefrakker, utsatt ferie og jobbet doble vakter. De skal ta igjen helsekøene i året som kommer. Og de ble møtt med frontfaget som et absolutt tak i forhandlingene. Mens konkurranseutsatt privat sektor, som fører an og definerer nivået på lønnsoppgjørene, bevilget seg en lønnsutvikling langt utover det som ble signalisert i oppgjøret. Fjorårets resultat trekker teppet under en vaklende frontfagsmodell.

Vi trenger en gjennomgang av frontfagsmodellen og dens sammensetning, slik at også helsepersonell får lønnsoppgjør som speiler resultat og behov. En tvangstrøye for ansatte i offentlig sektor kan vi ikke være med på.

Vi trenger dynamikken i reelle forhandlinger. La det være helt klart når vi nå går inn i årets lønnsoppgjør.

Publisert: 8. mars 2021. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 29. mars 2026.